

Дзвоник

№ 165

Журнал для українських дітей Румунії

Місячник Союзу Українців Румунії. 14 рік видання, січень, 2021 рік

Дзвоник (Clopotel)

№ 165, 2021 р.

Журнал для українських дітей Румунії.
Заснований у 2007 році.

ISSN 2501-2630
ISSN-L 2501-2630

Над *Дзвоником* працювали:

Головний редактор: —

Редактор: Людмила Дорош

Редколегія: Іван Ковач, Михайло Михайлюк,
Михайло Трайста, Марія Чубіка.

Адреса редакції:

м. Бухарест, вул. Раду Попеску, 15, с. 1

тел.: 021-222-07-29; 021-222-07-37;

телефони/факси: 021-222-07-37

Друкарня:

«RCR Print»

Adresa redacției:

str. Radu Popescu 15, sect. 1

București, România.

Наша електронна адреса:

redactia.clopotel@gmail.com

Дзвоник пропонує:

- * казки й оповідання
- * вірші
- * загадки
- * дитячу енциклопедію
- * сторінку народознавства
- * пісеньки
- * сторінки-розмальовки
- * рухливі й дидактичні ігри
- * вироби своїми руками

Дзвоник завжди радо прислухається
до ваших пропозицій і друкуватиме
надіслані вами спроби!

Увага! За достовірність надрукованих
матеріалів відповідають їх автори!

Анатолій КОСТЕЦЬКИЙ *Добрий сніговик*

– Сніговику, сніговику!
Скажи нам: а навіщо
Тобі дали мітлу таку,
Яка за тебе вища?

– Я нишком, тишком уночі
Сніг підмету з дороги,
Щоб діти, з дому ідучи,
Не замочили ноги.

– Сніговику, сніговику,
Скажи-но, а навіщо
На голові твоїй стирчить
Відрище-здоровище?

– А щоб тоді, як місто спить,
Малечі ковзанки залить
Чи в заметіль кудлату
Синиць туди сховати:
Нехай собі сидять під ним,
Неначе це – пташиний дім.

– Ну, а твоя морквина-ніс
Навіщо – розкажи-но?
– Якби колись пішов я в ліс,
То я б зайцям її одніс,
Бо це – для них морквина.

– Сніговику, сніговику,
Ще трохи нас послухай:
Навіщо в тебе рот такий –
Від вуха і до вуха?

– Ну, це відомо кожному:
Без посмішки не можу я!

Іванна БЛАЖКЕВИЧ

Взимку

Ой мороз, який мороз!
Всіх пташок проймає дроз.
Скачуть, плачуть горобці:
– Дайте нам зерна, ців-ців!

А синички-невеличкі
Просять:

– Дайте рукавички!
Снігурі сидять вгорі.
Заздрять дуже дітворі:
– Вам, дівчатка і хлоп'ятка,
Тепло, бо у вас є хатка.
А у нас нема хатинки.
Й на обід ані зернинки.

Як почув Василь пташок,
Одягнувся в козушок,
Взяв пшона і хліба скибку,
На подвір'я вибіг швидко,

Всіх пташок нагодував.
І здалось – мороз пропав:
Горобці защебетали,
І синичкам тепло стало.

Наталя ЗАБІЛА

Випав сніг

Вдягнувшись тепліше,
Морозяним ранком
Мариночка вийшла
І стала на ганку.
– Як гарно навколо!
Все вкрилось кругом
Пухнастим та чистим
Блискучим сніжком.

У білому вбранні
Зелені ялини.
Під сніг, як під ковдру,
Сховались рослини,
Щоб їх не дістали
Морози страшні,
Щоб взимку заснути
Й ожить навесні.

Ставаймо на лижі,
Сідаймо в санчата,
Берімо коньки,
Щоб стрілою помчати!
Хай щоби щипає
Мороз жартома!
Хороша погода!
Весела зима!

Тамара КОЛОМІЄЦЬ

Снігова казка

Усе засипав білий сніг.
А з ним – відлига на поріг.

І ми в дворі, де я живу,
Зліпили казку снігову.

Ось ведмідь – товстий дивак –
Сніжку пробує на смак.

Ось вовчисько-м'ясолюб
Зирить взять кого на зуб...

Ось лисичка гостровуха
Гороб'ячий щебет слуха.

Ось зайчиська-куцохвості
Всіх запрошують у гості.

А оце – сніговик,
В цілім світі мандрівник.

В капелюх його вберем,
Буде в нас він казкарем!

Людмила ДОРОШ

Різдвяний подарунок ельфи

В хаті було затишно і тепло, в печі весело потріскували дрова, і через напівпрочинене піддувало було видно, як пострибували язички полум'я і відбивалися по стінах і підлозі у якомусь химерному танку. Та Михасю було не до цього. Йому було так зручно й тепло під товстою пуховою ковдрою, але й сумно в той же час. Вже вкотре пригадувалися йому торішні Різдвяні свята. А зараз... Замість снігу, веселих боїв сніжками, катання на санчатах та ковзанах – противна слякота та негода. І так вже довелося весь Новий рік просидіти в хаті. Дарма, що ялинку привезли з лісу, та ще й яку ялинку: високу, струнку, з пухнастими темно-зеленими голочками. Пахло в хаті, мов у лісі! Але без снігу і хуртовини – не те! І такий жаль охопив Михася, що він аж захлипав з досади.

– Чого це ти плачеш, друже?

Михайлик аж здригнувся від несподіванки й підняв голову з подушки.

– Ти хто? – здивовано запитав хлопчик.

Перед ним коливалася у повітрі крихітна дівчинка. Її платтячко виблискувало всіма кольорами райдуги, а голівку прикрашала корона з язиками полум'я, які вистрибували й мерехтіли, мов справжні.

– Я – ельфа вогню, хіба не видно? – ображено закопилила вона губки.

– Справді? – недовіжливо запитав Михась і торкнувся пальцем її вогняної корони.

– Ой-ой-ой! – скрикнув він, відсмикуючи почервонілий пальчик, на якому вже з'явився невеличкий пухирець. – Так ти – справжня?

Ельфії вже минула образа – так розвеселив її Михайлик, що вона не могла стримати сміху.

– Ну, чого ти? Я не знав. А взагалі, так не

гарно. Мені боляче, а ти смієшся, – образився на цей раз уже він. – Справжні друзі так не роблять.

Маленька ельфа засоромилася, аж почервоніла.

– Та не ображайся! Хочеш, я сповню одне твоє бажання, або навіть декілька?

– Ні, не хочу, – відповів їй Михайлик, – справжню дружбу не купиш. І взагалі, бути другом означає без ніяких умов прийти на допомогу, розрадити, бути поруч і в біді, і в горі. Та звідки тобі знати, ти ж ельфа, ти ж звичка, мабуть, лише наказувати.

Ельфа ще нижче схилила свою крихітну голівку і Михась помітив, як по її тендітній рожевій щічці скотилася сльозинка. Йому стало шкода її, він навіть пожалкував за свої слова.

– Ну, не плач. Хочеш, я буду твоїм справжнім другом?

Ельфа підняла голівку. Її оченята засвітилися від радості:

– Хочу! А ти навчиш мене бути справжнім другом?

– Ну звичайно! – засміявся хлопчик і простягнув їй свою руку.

Ось так і стали друзями хлопчик Михайлик та маленька ельфа вогню. Вона з'являлася, коли в хаті не було нікого, крім нього, але найчастіше пізно увечері, адже цілий день вона невтомно керувала своїми підлеглими, щоб Михайлику та його родині було тепло й затишно. Мама хлопчика аж дивувалася:

– Ще ніколи пічка не гріла так добре, як зараз! Дивно...

На що Михайлик таємниче усміхався, а з печі йому моргала вдоволена ельфа, мовляв,

бачиш, я навчилася бути справжнім другом.

А коли на землю спускалася ніч, Михайлик чекав свою подругу. Вони сідали навпочіпки біля печі і починали гратися, навіть у шахи навчив гратися ельфа Михайлик. А ельфа розповідала йому такі цікаві казки, що аж дух захоплювало.

Та сьогодні Михась був чомусь сумним.

– Що з тобою, друже? Я тебе чимось образила? – захвилювалася ельфа.

– Та ні, нічого... Просто немає настрою...

Ельфі так хотілося розвеселити хлопчика і вона промовила:

– Не журися, адже завтра – Різдво, твоє улюблене свято, а ти...

Слова застигли на її вустах: вона побачила, як Михась ще дужче похнюпився.

– Та що з тобою?

Розкажи, адже ти сам казав, що друг – і в біді, і горі. Що тебе хвилює? – лагідно запитала вона його.

І тоді Михайлик з досадою зізнався, з яким нетерпінням чекав він снігу на Новий рік, а ось вже завтра й Різдво буде – а снігу все немає. Маленьке серце ельфи стиснулося від болю, так шкода їй стало свого друга.

І ось різдвяний ранок. Михайлик ще лежить під теплою ковдрою і солодко потягується. «Та чому це в хаті так прохолодно?» – подумалося йому. Жваво зіскочив з ліжка і заляк від несподіванки: стара розлога яблуня під вікном була вкрита снігом! Він аж ущипнув себе – чи не сниться це йому? Він ближче підійшов до вікна і що ж побачив?

Його тато завзято відкидав сніг, який досягав йому аж до колін. І куди не подивись – біла пухнаста ковдра, ще не займана, іскриться під вранішніми слабенькими променями зимового сонця.

– Ур-ра! – несамовито закричав Михайлик, а ельфа весело підморгнула йому крізь щілинку напіврозчищеного піддувала. І тоді він зрозумів, чия то була робота.

– Дякую, ти – справжній друг! – промовив розчулений хлопчик.

Увечері вся родина зібралася за святковим столом. Була присутня й ельфа, та її ніхто, крім Михайлика, не бачив. Вона зі своїми подругами-іскринками весело витанцювувала по блискучих ялинкових прикрасах та сріблястому дощику, і вони від цього виблискували ще яскравіше.

Від того в хаті здавалося ще затишніше, а за вікном завивала завірюха, намагаючись прорватися до теплої хати. Та Михайлику й ельфі було не до неї. Їхнім веселощам не було кінця. Для хлопчика це була подвійна радість: у нього з'явився справжній друг і сповнилося його палке бажання: Різдво принесло йому не

тільки ялинку, а й справжню зиму з усіма її радощами.

Для Михася це було найщасливіше Різдво, а ельфа теж була безмежно щасливою від того, що змогла виповнити бажання свого найкращого друга.

«Як добре мати біла себе відданого й щирого друга!» – думав, засинаючи, вдячний хлопчик.

Ярослава ШТЕЛЯК

ДЕБЮТ

КАЗКА

Розкажу вам, дітки, казку
Про ведмедика Бурняшку.
Буде казка вам смішна
Про ведмедя-ласуна.

В холодку, біля криниці
Задрімав ведмідь Бурниця.
Він хропе, а йому сниться
Пасіка дідуса Гриця.
Ось прокинувся Бурниця
Та й побіг до діда Гриця,
Але дідуса нема!
Стоїть пасіка сама.
Нема в кого попросити
Ласощами погостити.
Потерпи, хлопче-Бурнице,
Поки дідусь повернеться!
– Як терпіти? Я ж помру! –
Захотілося йому
З'їсти солоду-медку.

Недалеко, в холодку,
У вишневому садку,
Спить, не знавши, сивий дід,
Що в садок заліз ведмідь.
Носом чує меду запах,
Що аж дріж іде по лапах.
Лапу швидко простягає,
Вершок вулика шукає,
Набирає меду в жменю,
Пхає в рот, мов у кишеню.
Лиже, смокче, рве, сосе,
Що аж кудлами трясє.
Мед солодкий, аж щемить,
По кожусі вниз біжить.

– Ну, вже годі, наситився!
Та ще вулик он лишився,
Більше з'їсти вже не сила! –
Огортає страх Бурмила.
– З'їсти – це для мене труд!
Та як лишити все тут?!
Під пахву бере він вулик
І тихенько, щоб не чули,
Ні собаки, ані люди,
Ні старий Грицько-приблуда,
Чимчикує в темний дім,
Що в проваллі лісовім.

Та чогось ведмідь не знає:
Радість довго не триває!
Він хоча й міцний, мов дуб, –
Заболів у нього зуб.

Сильно в щоці завертіло,
Аж на хвіст присів Бурмило.
Розриває більість шоку,
Так болить внизу і збоку,
Тремтять сльози на очах,
Сильний біль, а потім – страх.

– Де ся діти? Що робити?
Піду дідуса просити!..
Бере вулик під плече,
Так біжить – земля трясє!
Біжить і не зупиняє,
Звірів і не помічає.
«Хоч би дід удома був,
Хоч би він мене почув!»
Він до діда добігає,
Але що? Діда немає –
Той же пасіку шукає.

По землі Бурниця б'ється:
– Ой, не видержу, здається,
Болю не перенесу,
Вмру, напевно, на ходу.
Прошу тебе, діду Грицю,
Поможи і дай водиці!
Чуєш, пасічник, спасай,
У біді допомагай!

Дід подумав: «Що робити?
Як Бурницю відучити
Більше в пасіку так лізти
І мого меду не їсти?..
Але ж як його провчити?
Може, у Сови спитає...
Бо вона все добре знає:
Що і де? Куди? Коли?»
– Підкажи, допоможи!
Хай він знає, цей Бурниця,
Що йому не все годиться!
Ще дід знає, що в діброві
Білки, Іжаки та Сови,
Всі хочуть допомогти,
Від старждань Мишка
спасати.

Кажуть друзі із діброви,
Білки, Іжаки та Сови:
– Проста рада і швидка:
Йди, Мишку, до зубника*!
Дятел поблизу живе,
Він майстерно зуби рве!
І він добре знає діло:
Дзьобом хап за зуба сміло,

Смик – і зуб вже не його!
Звірі хором: – О-го-го!

В різні сторони з пенька
Повтікали сторчака.
Вже отямився Бурмило,
Та на серці щось не мило,
Зажурився, це ж не жарт:
Що ж ведмідь без зуба варт?
Хто його боятись буде:
Птахи, Зайці а чи люди?

Став Крота ведмідь прохати:
– Дай пораду, панібрате!
В мене є важка жура:
Де був зуб – тепер діра!
Чим, скажи, я їсти буду?
Як поживу роздобуду?
Кріт у чорнім кожущку
Вигрівався на пеньку.
Та не міг він зрозуміти,
Чому зуб почав боліти,
Як попав ведмідь в біду?
Не до тямі це кроту.
– Кинь, Бурницю, говорити,
Я ж піду під землю рити,
Може, знайду й зуб здобуду,
Будеш мати зуб без труда!

Відтоді Бурниця грубий
Доглядає пильно зуби,
Часто йде до зубника:
Чи є тріщинки яка?
Має щітку, пасту має,
Часто зуби вчищає,
Бо як зуби добрі й чисті –
То й солодке можна їсти!
Вже вони із дідом друзі,
Ведмідь служить по заслугі
І старому помагає,
Йому бджолей доглядає.

Через вчинок той поганий
Можеш стати ти плюгавим!
Як так брати й не просити –
Можна й друзів розгубити.

Ось хороші вже новини:
Там живуть люди й тварини,
А між ними – розуміння,
І повага, і терпіння.
Пішли звірі у танець,
Бо настав казці кінець!

*Зубник – зубний лікар

●●● Славетні українці ●●●

Володимир Хавкін

Володимир Хавкін – винахідник вакцин проти чуми та холери.

Володимир народився 15 березня 1860 року в Одесі в бідній єврейській родині. Невдовзі сім'я перебралася в Бердянськ. Там хлопчик закінчив хедер (єврейська школа), потім гімназію. У 1879-му став студентом Імператорського Новоросійського університету фізико-математичного факультету. Саме в університетські роки у Хавкіна проявилися неабиякі здібності та бажання присвятити життя науковим відкриттям.

У 1888 році Хавкін переїжджає до Швейцарії і стає до праці в університеті Лозанни. Невдовзі він отримав запрошення від Мечникова, який проводив дослідження в лабораторії Пастера.

Наукову роботу Хавкіну довелося поєднувати зі скромно оплачуваною посадою молодшого бібліотекаря. Результатом трьох років напруженої праці й аскетичного життя молодого вченого стала розробка протихолерної вакцини.

Але спочатку він випробував її на собі. Першим кроком було створення ін'єкції самої вакцини, що викликала дуже хворобливі симптоми, потім ввів собі препарат збудників холери, які були нейтралізовані протягом доби. Потім цю вакцину на собі випробували ще двоє добровольців. Тільки після цього в пресі з'явилося повідомлення про винахід.

Так сталося, що в той час у Росії спалахнула епідемія холери. Хавкін запропонував безкоштовно передати свою вакцину, щоб зупинити епідемію і... дістав відмову. За три місяці від холери в Росії загинуло близько 300 тисяч людей... На жаль, Іспанія і Франція, де також лютувала ця інфекція, не довіряючи «невідомому вченому», відмовилися від його вакцини.

А ось влада Великої Британії зрозуміла, яке колосальне значення у світовому масштабі має відкриття Хавкіна. Вона дозволила лікарю випробувати вакцину у своїй колонії – Індії, країні, яка наприкінці позаминулого століття була практично повністю вражена холерою. Епідемія забирала сотні тисяч життів.

На початку 1893 року Хавкін як державний бактеріолог прибув до Індії, де за два роки налагодив виробництво вакцини. Він особисто вакцинував більш як 42 тисяч осіб. У підсумку серед тих, хто отримав щеплення, смертність і захворюваність на холеру зменшилися в десятки разів.

Відтоді вакцину Хавкіна почали виробляти масово. Її застосовують і сьогодні в модернізованому вигляді.

Не менш значущим був внесок українця у боротьбу з чумою. У 1896 році епідемія найстрашнішої в історії людства хвороби вразила Бомбей – друге за величиною місто в Індії. Влада попросила доктора Хавкіна допомогти, і той відразу ж відгукнувся, створивши першу в світі

ефективну вакцину проти непереможної чуми.

Так само, як і вакцину від холери, засіб проти чуми Хавкін спочатку випробував на собі. І тільки переконавшись у його безпеці, передав у масове виробництво. Знову безстрашний українець особисто бере участь у вакцинації населення і одночасно створює в Бомбеї невелику лабораторію по боротьбі з чумою.

За сорок років було щеплено – і тим самим врятовано від болісної смерті – більш як тридцять п'ять мільйонів осіб!

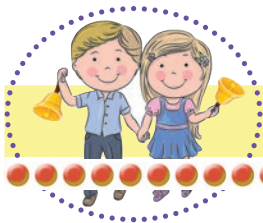
У 1897 році королева Вікторія нагородила українця одним з найвищих орденів Британської імперії. На честь Хавкіна в Лондоні був даний прийом, який відвідали найвизначніші англійські медики.

У 1907 році, на запрошення індійської влади, мікробіолог повернувся та продовжив свої дослідження в Бомбеї. Потім працював у Англії й Франції, а під час Першої світової війни організовував вакцинацію британських військовослужбовців.

Останній період життя Хавкін присвятив філантропічній та релігійній діяльності. Повернувся до дотримання заповідей юдаїзму і брав участь у роботі єврейських організацій.

Володимир Хавкін помер у Лозанні 28 жовтня 1930 року.

Румунські класики - дітям

Барбу ШТЕФЕНЕСКУ ДЕЛАВРАНЧА

Бабуся

Бачу її, ніби уві сні. Бачу чітко, такою, якою вона була. Високою, худорлявою, із сивим кучерявим волоссям, карими очима, зі стиснутим ротом та верхньою губою з глибокими зморшками, що спускаються борозенками від носа донизу. Коли вона відчиняла ворота, я вистрибував перед нею. Вона сунула руку в пазуху і казала мені:

- Вгадай...
- Лісові горіхи!
- Ні.
- Родзинки!
- Ні.
- Нут!
- Ні.
- Пряники!
- Ні.

Поки я не відгадував, вона не витягувала руку з пазухи. А її пазуха завжди була повною. Я цілував їй руку. Вона відгортала з-понад очей волосся й цілувала моє чоло. Ми йшли в тінь шовковиці, в глибину саду.

Вона встромляла свій кужіль у пояс і починала тягнути й скручувати довгу тонку нитку. Я лягав на спину й повільно опускав голову їй у поли.

Біля моїх вух шурхотіло веретено. Я дивився на небо з-поміж листя шовковиці. Мені здавалося, що згори сипеться синій дощ.

– Ну, що ти ще хочеш? – питала мене бабуса.

Її посмішка лоскотала мені маківку.

– Розкажи...

Вона ніколи не закінчувала казку.

Її солодкий голос колихав мене; мої вії зліплювалися і я засинав. Іноді я прокидався й щось їй запитував. Вона починала розповідати, а я снів далі.

– Був колись великий, великий король...

– Наскільки великий?

– Дуже великий. І любив він свою королівну, як зіницю ока. Але дітей у нього не було. І йому було шкода, було дуже шкода, що не мали вони дітей...

– Бабусю, а це погано – не мати дітей?

– Звичайно, що погано. Дім людини без дітей – порожній.

– Бабусю, але у мене немає дітей і мені не шкода.

Вона відклала веретено, сміялася, розділювала моє кучеряве волосся надвоє й цілувала мене у маківку.

Подеколи листя відпадало від гілок і опускалося, кружляючи. Я проводжав його поглядом і казав:

– Розкажуй, бабусю, розкажуй.

– Так от, він надзвичайно шкодував, що не мав дітей. І так йому було прикро, що він не має дітей... Одного дня до нього прийшов старий-престарий дід, який тягнув по землі свою бороду, такий старий та горбатий був. І був він маленький, дуже маленький...

– Наскільки маленький?

– Мабуть, був десь таким, як ти.

– Тобто, не був дуже маленьким...

– Був маленьким, але не занадто. Прийшовши до короля, він сказав йому: «Ваша Величність, у вашому саду є дві яблуні, одна біля одної, навіть не знати, які гілки одної, а які – другої; і коли вони цвітуть, не знати, який цвіт одної, а який – другої; і на цих двох яблунях з'являється листя, вони зацвітають, цвіт опадє, а яблук вони не родять. Ваша Величність, знайте, що коли на цих двох яблунях зав'яжеться плід, королева завагітніє й народить дитя, і буде воно надзвичайним».

Карлик пішов, а король побіг у сад і почав шукати й повсюди обшукувати, поки не натрапив на ті дві яблуні. Із яблунь пообсипався цвіт, бо під ними було біло, немов випав сніг, але плід не зав'язався.

– Чому на них не зав'язалися плоди, бабусю?

– Чи я знаю? Бог знає.

Було так тепло, так добре на колінах у бабусі... Повільний вітерець освіжав моє чоло, білі хмари, ковзаючи по блакитному небу, паморочили мене... Я заплющував очі...

Вона розказувала, розказувала все далі, тягнучи швидко й легко довгу лляну нитку з кужеля.

– І замислився король, що б його зробити, що б його вчинити, щоб яблуні вродили. Деякі радили йому постійно їх поливати. І

він їх завжди поливав! Інші казали дати їм більше сонця. Тож король зрубав усі дерева довкола. Яблуні зацвітали щотижня і цвіт осипався, а плоди не зав'язувались. Одного дня до короля прийшла стара жінка, стара і зморщена, як я, і маленька, така маленька, як ти...

– Як дід замаленька?

– Так, як дід...

– Тоді вона була не такою вже й маленькою...

– Не була занадто маленькою. І сказала вона королю: «Ваша Величність, поки не надійш глечик молока від Феї Квітів, яка спить по той бік Долини Плачу, у ромашковому полі, та не поллеш яблуні її молоком, на них не зав'яжуться плоди. Але будь обережним, Ваша Величність, бо як тільки квіти тебе відчують, вони почнуть рухатися, битися, і багато з них схилитимуться над її щокми й вона прокинеться, бо її сон похливіший від пташиного. Але горе тому, кого вона побачить, бо перетворить його, залежно від її настрою, у смердючий бур'ян або в запашну квітку, але звідти він вже не зрушить.

– А що, заснув, бабусин парубче?

Я стрепенувся.

– А, ні, я знаю, де ти зупинилася... у Феї Квітів...

Я чув крізь сон.

Мої повіки стулялися, оповиті лінню, сном, задоволенням. І я почувався легким, як пір'їнка, що пливе по воді, яка тече повільно-поволеньки...

А бабуся розказувала й розказувала далі, і веретено шурх-шурх мені у вухах, як джміль, як ті пісні з бур'янів, де я стільки разів засинав.

– Король осідлав найкращого коня...

– Найкращого, – бурмотів я, побоюючись, що мене скує сон.

– ...взяв торбину з харчами і пішо-ов...

– ...і пішо-о-о-ов...

– і йшо-ов, йшо-ов, йшо-ов...

– йшо-ов, йшо-ов...

– поки не дійшов до великого темного лісу...

– ...темного...

– ...що крізь його гушавину не було нічого видно. Там він прив'язав коня до старого дуба, поклав торбу під голову й заплющив очі, щоб відпочити. А ліс, мабуть, співав і розмовляв, бо був зачарований. І він доносив до короля шепіт здалеку, із туманної далечини, і цар заснув і спав, і спав ...

Коли я прокинувся, бабуся закінчила свій кукуль.

– А казка?

З головою у полах бабусі я ніколи не міг прослухати цілу казку.

У неї були зачаровані поли і голос, і веретено, які непомітно оповивали мене, і я щасливо засинав під її поглядом та посмішкою.

Переклад з рум. – Міхаела Гербіл та Людмила Дорош

Генадій РАВЕНСЬКИЙ

Абетка в скороговках

О о

Олівці – малювці,
Як один, всі молодці.
Лежать у коробці
Кольорові хлопці.

П п

У подертому кожусі,
Пом'ятому капелюсі,
Поле пильно пильнувало
Від птахів опудало.

Р р

Рак у траві
Ромашки рвав
Рибі їх
Подарував.

С с

Сорок старих сорок
Пісні співають.
Сірій гусці у ставку
Спати заважають.

Олександр КОПИЛЕНКО

ПЕРЕПОЛОХ

Насипало снігу в лісі багато, такого пухкого снігу та білого. Ходити в лісі взимку важко людині. А на лижах куди завгодно пройдеш.

Тихо навколо в лісі, тільки поскрипує веселий морозець у стовбурах сосен, ялинок та дубів.

Скрип-скрип...

Тварини лісові не бояться снігу й морозу не бояться. Одяглися в тепле хутро звірятка, у густий пух пташки й шукають собі їжу.

Під дуплом старого дуба миша собі ще влітку нірку вирила, наносила тоненьких травинок і сухого моху – зробила тепле кубельце. Спала миша, виспалась, треба піти й погуляти. Вилізла з нори, озирнулася навкруги. Тихо, очі спіпить білий сніжок.

Засипав сніг стежечку, що миша протоптала, прогулюючись. Вилізла вона на пеньок, дивиться – сухе насіннячко сюди вітер приніс. Поласувала сухим насіннячком і почала хутро своє чистити. Аж гульк – прямо над нею щось чорне й велике впало на стовбур дуба. Перелякалася миша, бо ворогів у неї багато. Перелякалася та – шубовсть із пенька прямо в нірку. Сидить, не поворухнеться. Зраділа, що втекла від страшної халепи.

Що ж воно за страхіття впало на стовбур? Тихесенько визирнула миша з нори, розвилася, аж то дятел прилетів жуків шукати. Це птах не страшний. У дятла дзьоб міцний і лапи, мов гачки. Чіпляється дятел за кору дерева й лазить, куди захоче, – угору, униз, в один бік, у другий бік. Лазить дятел весело по деревах і – стук-тук дзьобом, тук-стук...

Працює дятел, аж цурки летять.

Ось під корою сховався на зиму жучок-шкідничок. Улітку буде цей жук дереву шкодити. Дятел колупнув кору, зирк – жучок. Схопив жука й проковтнув.

Так і працює дятел цілісінний день – викищує шкідників, що під кору поховалися.

Побачила миша дятла – вилізла з нори. Раптом стрибнула на пеньок білка, шишка соснова в неї в лапах. Сіла білочка снідати. На мишу, на дятла позирає, шишку гризе, насіння вилущує.

А хто воно там стрибає між кущами, серед сухого бур'яну? Дятел писнув тихо й замовк, білка насторожилася, а мишка вже не тікає в нору – поглянути цікаво на того великого звіра. Білка не тікає, дятел працює спокійно – значить, звір не страшний.

Та то ж засьць пухнастий шукає собі захисний куточок для відпочинку! Стрибнув до молодій дикій груші, погриз трохи кори й прямо до пенька, де мишача нора. Отут він і відпочине. Звірята не страшні зібралися. Лисицю або вовка здалеку помітять дятел та білочка. Тікатимуть вони – засьць і собі пострибає, не наздоженуть.

Не знав засьць, що його слідом давно вже лисиця йде та стежить за ним.

Вирив собі ямку під пеньком засьць і ліг, задрімав. Тепло йому у своєму

хутрі в затишку лежати. Коло нього миша прогулюється, шукає поживи.

А лисиця здалеку побачила білочку й дятла. Присіла тихенько. Бо знає, – сполохають зайця, тільки почне вона наближатися до пенька. Не впіймає тоді прудкого зайця. Сидить лисиця й чекає.

Тихо навколо в лісі.

Аж ось зарипів сніг здалеку, зашелестів сухий бур'ян, об дерево вдарилася гілка. Розмову чути.

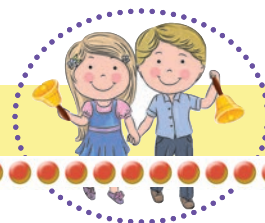
Білочка стрибнула. Засьць помчав. Лисиця шмигнула поза кущами.

Усі звірі кинулися врозтіч. А миша залізла в нірку й сидить. Сидить і боїться визирнути.

Це ми з Василем у ліс прийшли й наробили переполоху...

Роздивилися ми з Василем сліди на снігу й зрозуміли все, про що оце вам і розповіли.

Роман ЗАВАДОВИЧ

Пригоди номука Ромтомтомика

(Продовження з попереднього
числа)

Гостина в мишки

Між зеленою рістнею,
Під крилатим лопухом
Спочивав собі з сім'єю
Довговусий Ромтомтом.

Аж горобчик, бравий
хлопчик

(Цвіркуненко звався він)
Із письмом у дзюбку скочив –
Посланець з чужих сторін.

На тонкім листку калини
Прочитав таке душок:
– Ромтомтомику, в гостину
Приїжджай хоч на часок.

Підписала Шкребетушка,
Сіра мишка з-за води;
Писнув гномик, наче мушка:
«Я б на крилах рад туди!

Мамо люба, – він питає, –
Чи дозволите піти?»
Мати радо дозволяє:
«Лиш вертайся вчасно ти!»

До струмочка збіг в долину,
Сів на тріску і – гайда,
Поки до куща ожини
Не прибила їх вода.

Далі став спинатись пішки
По вербових корінцях
І до хати пані Мишки
Перебіг недовгий шлях.

Гей, зраділа Мишка дуже,
Ромтомтомця обняла:

«Ну, кришинко, не дармуй же!
Всіх прошу я до стола!»

Круг стола засіли гості:
Три метелики, джмелі,
Із мисками по помості
Увихались дві бджолі.

А потому гороб'ятко
Взяло скрипочку: тір-лі!
Всі пішли в танок в порядку
І великі і малі.

Гороб'ятку помагали
Музиканти - цвіркуни –
Як ушкварили-заграли,
Ноги рухались сами.

Джміль густим грубезним басом
Пісню-думу проспівав,
Бджілка з гарним вихиласом
Прочитала вірші два.

Павучок на павутині
Показав чимало штук –
«Ну, це ж чудо – не дитина!»
Похвалив старий павук.

Господиня у долоні
Заплескала на служок,
Щоб в чарки з квіток червоних
Наливали сік-медок.

Гості п'ють, пісень співають,
Гомін, сміхи звідусіль –
Господиню прославляють,
Дякують за хліб, за сіль.

«Ах!» – злякались
мишенята

Стурбувало щось там їх!
Лихо! Віддалік на чатах
Кажуть, кіт Мурко заліг.

Гості потаємним ходом
Крізь кертці темний дім
Враз прокралися до броду
У чагарнику густім.

З осоки линок озвався:
«Ромтомтомику, іди!
Батько твій затурбувався
І прислав мене сюди».

На хребті прудкої риби
Сів душок, мов на сідлі,
І помчався понад глиби
В рідні сторони свої.

Батько-мати йдуть на стрічу –
«Ти здоровий? Що там?
Як?»

Всі пригоди щось аж тричі
Їм розказував хлопчак.

Батько каже: «Не загинем,
Як щиренькі друзі в нас!
Пам'ятай це, милий сину –
Пам'ятай це повсякчас!»

І лягла сім'я маленька
Під крилатим лопухом:
Батько-гном, маленька ненька
І ще менший Ромтомтом.

А світляк, добрячий хрущик
Що за дня у мосі спав,
Цілу нічку невсипуще
Коло гномів вартував.

(Далі буде)

Михайло Гафія ТРАЙСТА

Неймовірні пригоди Панаса Гусопаса

частина II

11. Як Панас Гусопас Водяника зловив

Ледь сонечко сонним оком на землю глянуло, моргнуло своєю світлою бровою, посміхнулось світові своєю золотавою усмішкою, а в Березівському монастирі вже гуде, як у вулицю. Брязкають відра об каміння криниці, скриплять колеса ручних візочків, чути голос сокири, молотка і ще якогось там приладдя. Мукають корови, блеють вівці, кудкудакають кури, тільки отець Микита піднявся на вартову башту і, поклавши руку дашком над очима, дивиться то перед себе на шлях, який веде з лісу до монастиря, то позаду себе на стежину, яка веде до монастирського ставка, то ліворуч на річечку, то праворуч на садок, немов чекає когось. Та ні, він не чекає нікого. Кого ж йому чекати, хіба Другого Пришестя Ісуса Христа.

– І помилуй раба Твого грішного Микиту великою милостю Твою, бо Ти Єдиний і Справедливий... А, що це за мара? – перервав отець Микита молитву, побачивши, що з лісу до монастиря суне громадка людей. – Агов, Амброзію! – гукнув до одного з братів.

– Чого тобі? – запитав безцеремонно Амброзій.

– Ану дивись, що то за отара грішників до нас в гості йде.

– Та хай іде, – махнув рукою Амброзій.

– Хай іде, хай іде, але ж... – почухав свого червоного носа отець Микита і почав спускатися по драбині.

– Але подорожного треба в дім пустити, нагодувати, напоїти – це святий наш обов'язок...

– Головно напоїти, – бовкнув Амброзій, бо добре знав, що отець вже про монастирський квас думас.

А ось і наша ватага вже суне крізь ворота монастиря. І почалось: здоровкаються, добрийденькають, славйсусухристукають, ці-

люються, чоломкаються, обнімаються – бо така вже то наша християнська православна віра – любити ближнього свого, наче самого себе, а тим паче ворогів!

– А що ви за люди?

– А звідки ви будете?

– А куди мандруєте?

– А це хто з вами? – і все таке інше.

Панас та Олексій ледь встигають пояснити отцю Микиті, що і як. Правда, раз у раз у цьому допомагає їм і угорець Міклош.

– Та нічого, нічого, на те ми і є, щоб грішників на праведний путь навести, гріхи прощати, а нехрещених охрещувати, – заспокоює їх отець Матвій.

– Ну, тоді візьмемось до діла, – зрадив Панас.

– Е, до діла, до діла, – екнув отець. – Але це важке діло, перед ним треба б хлібця попоїсти, узвару випити – сил набрати, бо то нелегке діло, ой нелегке... Але ходіте, ходіте до трапези, а там вже побачимо, як і що...

У трапезній посідали за столи, поблагословили хліб і сіль, вино святее, бо то є «кров Господня, пролита за нас грішних», – перехрестився отець Микита, «але, на жаль, тієї кровці святої в нас дуже мало й боюсь, що не вистачить всім по чарці...». Та це не проблема. Панас витяг з пазухи яйце і крадькома поставив на стіл під скатертину, і ось на столі вже Великдень – і вина, якого захоч, і квасу й узвару, й компоту... і спочатку рибонька смажена, а далі сир і бринза, ковбаска і сало, і чого тільки не появилось на столі.

Отець Микита зі своєю святою ватагою так собі розмолотили язиками, що навіть і забули запитати, або хоч здивуватись, звідки ті всі страви та напої появлялись на столі. А далі знову здоровкання, добрийденькання, славйсусухристування, цілування, чоломкання, обнімання – бо така вже то наша християнська православна віра – любити ближнього свого, наче самого себе, а тим паче ворогів!

Потім було сповідання грішників, отпущення

гріхів, охрещення нехрещеного Вихора та Вія, і таке все інше... а потім хрестини, а на хрестинах, як на хрестинах, – ніхто не виливає квас за комір і не несе кусок хліба чи сала до вуха...

І так цілий Божий день, а понад вечір уся свята когорта хропіла, що аж монастир дрижав, а Панас погодував і напоїв худобину, щоб не ревіла, а сам вирішив пройтися понад монастирським ставком.

Прогулюється Панас то вліво, то вправо, то сюди, то туди... руки заклад за спину – справжній поміщик. Місяченько сяє, зіроньки тремтять, а жаби в ставку «Кум-кум-кум» і знову «кум...», аж тут враз серед самого ставка:

– Ря-я-я-туй!

Луна покотилися берегом:

– ... я-туй!

– А я туй, чого тобі треба?

– Топлюся!

– ...люся!.. – покотилась луна.

– Немає тут ніякої Люсі – одні мужчини, – відповів Панас.

– ...о-люся!.. – повторила луна.

– Шукай її десь-інде, не бачив я твоєї Люсі, – відповів Панас.

Але дивно, хтось верещить, Люсю кличе, луна котиться берегом, але в ставку нікого не видно, правда, у прозорій воді ставка величезний сом пливе собі до берега.

– Ря-я-я-туй! Топлюся! – почулося виразніше.

– Де ти? – запитав Панас.

– А ось де, – крикнув сом і перетворився на качура. – Рятуй, ря-я-я-туй, топлю-ю-юся!

– Ага, хто бачив чорта здохлого та качку втоплену, – посміхнувся Панас, давши собі справу, що знову має справу з нечистою силою.

А качур в цей час виліз собі з води на берег і вже не качур, а козел:

– Ме-е-е!.. – замекав і потряс борідкою.

Панасові тільки мороз поліз спиною. Перехрестився і хоче молитву шептати, аж враз бачить – козел не козел, а величезний собацюга, хвостом махає, ніби до нього лащить:

– Гав, гав, гав... – лагідно погавкує.

– О, це вже зовсім інша справа, – посміхнувся Панас, і «куцу-куцу, цю-цю-цю-цю, те-те-те...» і враз обмотав його шию своїм поясом.

Але враз дивиться – то вже не собака, а якийсь дідусь, покритий мулом та лускою, з бородою та волоссям з водоростей, з хвостом і крилами.

– А ти що за видовисько?! – крикнув Панас.

– Гі-гі-гі, – посміхається дідок.

– Говори! Бо якщо ні, то я... я втоплю тебе, бігме втоплю!

– Гі-гі-гі-гі-гі!.. – розреготався дідок.

– Ну зараз, я тобі покажу, де раки ночують, – розсердився Панас і потягнув дідка до води, щоб перелякати.

– Панасе, стій! – почув позаду себе голос Олексі.

– А тобі чого? Бачиш – я зайнятий.

– Не наближайся до води, бо то Водяник тебе манить, і втопить він тебе, а не ти його, – встиг закричати Олексі.

– Ось воно як?! Ага...

– Топи мене, топи мене... – кричав Водяник.

– Ні! Я не буду тебе топити, а повішу! – вирішив Панас.

– Ой-йо-йо-йой!.. Ой, горенько!.. Ой, лишенько!.. Ой, мамонько... ріднесенька! Не вішай мене, а топи, топи,

топи! – тупцяв довкола Панаса Водяник.

– Ні, повішу!

– Ой, не хочу, ой, не хочу, – лементував дідусь.

– Ну-ну, якщо не хоч, то не буду тебе вішати проти твоєї волі, а хоч, щоб тебе утопили? То ходім, тебе сам отець Матвій занурить головою у воду, і не раз, а три рази...

– Ой-йо-йо-йой!.. Ой, горенько!.. Ой, лишенько!.. Ой, мамонько... ріднесенька!

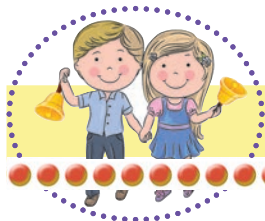
– Олексі, ану біжи збуди Отця Матвія, у нас будуть знову хрестини, – посміхнувся Панас.

Олексі побіг отця будити, Панас за собою Водяника веде, а той:

– Ой-йо-йо-йой!.. Ой горенько!.. Ой лишенько!.. Ой мамонько... ріднесенька!

А в Березівському монастирі починають запалюватись світила, чути гомін, брязкання відер об каміння криниці. Всі готуються до хрестин.

А в підземному царстві – кінець чорного світу!

Вивчаємо англійську

Ось і настала справжня зима й висипав сніг. Саме час сідати на санчата або ж ліпити сніговика!

1. Прочитай віршик про сніговика та переклади на українську. Які ще вірші про зиму ти знаєш англійською?

«The Chubby Snowman».

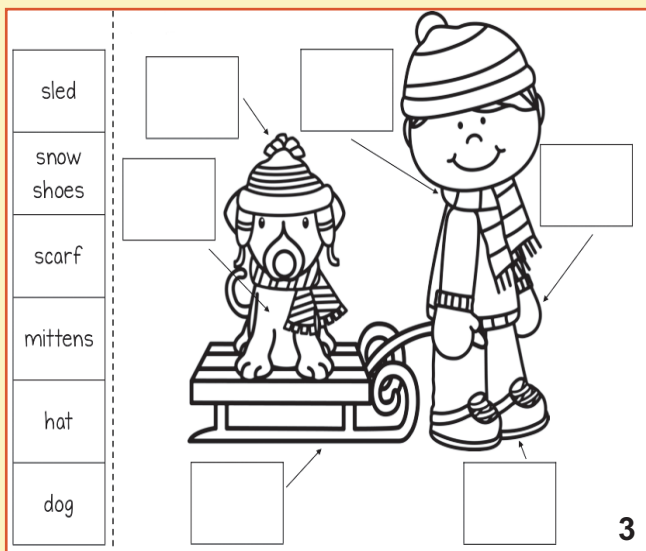
*A chubby little snowman
Had a carrot nose.
Along came a bunny
And what do you suppose?
That funny little bunny,
Was looking for his lunch,
So he ate the snowman's nose
Nibble, nibble, crunch!*

2. Прочитай 8 слів та відшукай їх у пошуковому квадраті. Чи знаєш ти, що вони означають українською?

b	a	w	f	s	a	s	v	w	b	t	e
i	e	m	s	a	j	n	e	h	p	w	c
w	f	u	n	g	d	o	u	h	e	e	o
y	q	u	o	r	g	w	a	e	h	u	l
t	p	h	w	h	a	m	i	y	g	i	d
c	g	n	j	i	s	a	i	e	l	j	f
i	c	i	c	l	e	n	k	y	o	r	l
y	t	s	y	c	d	m	j	p	v	e	w
m	s	n	o	w	f	l	a	k	e	k	i
u	w	o	f	d	k	o	n	k	s	f	c
e	n	c	j	w	i	n	t	e	r	a	e
i	m	t	e	n	a	m	e	l	j	k	u

3. Прочитай слова, що означають назви одягу, та впиши їх у відповідні прямокутники. А що ти вдягаєш зимою?

4. Прочитай коротку розповідь про те, як Мері провела свій день. Дай відповіді на запитання,

обвівши англійську літеру «a» або «b».

Winter Fun

4

Mary and her family went sledding. They each brought their own sled. When they got to the hill, they had a race. Mary's brother won the race, and she was happy for him. After a long, fun day of sledding, Mary and her family went home and had hot chocolate.

Questions:

Circle the correct answers:

- Where did Mary and her family go?
 - Skiing
 - Sledding
- What did they each bring?
 - Their own sled
 - Their own skis
- What did they do when they got to the hill?
 - Had hot chocolate
 - Had a race

? Відгадай ?

По стежині, по дорозі
Бігти я у них не в змозі,
По снігу не йдуть як слід:
До вподоби – тільки лід.
(Ковзани)

В небі хмарка пролітала,
Білий пух порозсипала,
Він на землю міцно ліг,
Називають його ...

(Сніг)

Мірошниця біла-біла,
Беручка до свого діла,
Сіє, віє, меле
Та по землі муку стеле.
(Зима)

Пухнастий сніг усе вкриває,
Різдвяна зірка в небі сяє.
Повсюди радість, щастя, сміх –
Цей місяць перший із усіх.

(Січень)

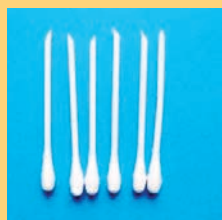

Зроби своїми руками

Сніжинка

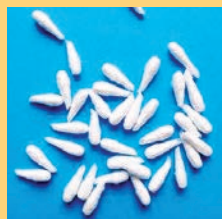
Для створення сніжинки вам будуть потрібні ватні палички, клейовий пістолет і ножиці.

Беремо для роботи 27 ватних паличок і ділимо їх на три групи: 3; 6; 18.

1. Із 6 штук ватних паличок робимо основу сніжинки. Під кутом зрізаємо кінці паличок. Три палички розрізаємо навпіл. У вас повинні вийти 6 однакових заготовок.

В останній групі зрізаємо тільки шапки з двох сторін, робимо це під кутом.

Формуємо перші промінчики сніжинки. Приклеюємо до довгої палички (з 2 групи) кілька ватних головок. Трохи нижче приклеюємо ще кілька головок. У вас повинно вийти 6 заготовок, які нагадують промінчики.

Збираємо і склеюємо між собою два промінчика, як показано на фото.

До основи закріплюємо ще 4 промінчика, зроблені за тим же принципом.

Залишається виготовити і приклеїти маленькі промені.

З шести ватних шапочок робимо зірочку і приклеюємо її в центр сніжинки.

За таким принципом можна зробити безліч цікавих зимових композицій. Декілька з них ви можете побачити нижче. Успіхів вам!

Метелиця

Швидко

Слова В. Верховинця, музика народна

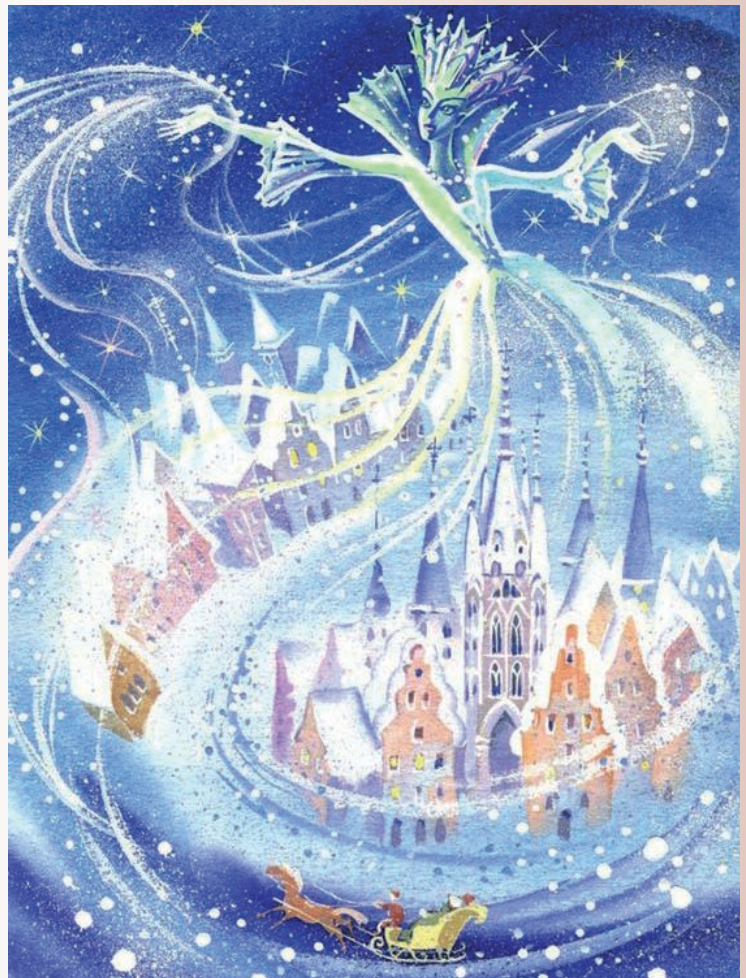

Ой, на дворі метелиця,
Крутить, вертить хурделиця.
А в садочку чепурненькі
Зійшлись діточки маленькі.

Хай морозом повіває,
Хай снігами замітає,
А в садочку нам тепленько,
Любо й весело серденьку.

Ой на дворі метелиця,
Крутить, вертить хурделиця,
Віс вона, повіває,
Малих діток розважає.

Вітер свище десь у полі,
Ми танцюємо у колі.
Вітер грає на вулиці,
А ми скачем у світлиці.

Чому на Ярему шанують котів?

Одним з цікавих днів зимового періоду можна, без сумніву, назвати 26 січня, з яким пов'язано багато традицій, обрядів і прикмет. Цього дня вшановували мученика Ярему, відпочивали та слідували за прикметами. Було прийнято проводити цей день вдома, оскільки зазвичай це період сильних морозів і можна підхопити простуду. Заборонялися і всі види фізичної тяжкої роботи – боялися сильно поранитись, навіть забитися на смерть. Жінки в цей день займалися рукоділлям та приготуванням смачних страв. А чоловіки сиділи на печі з дітьми та онуками: навчали та повчали, згадували і розказували, просто розмовляли та зіставляли природні явища і погоду. За біблійними переказами, мученику Яремі в найважчий період його життя був посланий вищими силами вуличний кіт. Він став його співкамерником та найкращим, вірним другом під час ув'язнення за віру. Тому традиційно в цей день особливу увагу приділяли котам та кішкам. Навіть поведінку цих домашніх улюбленців у день Яреми вважали віщою – за нею передбачали майбутню погоду: котик згортається клубочком і ховає носик – буде мороз; на підлозі катається, потягується і черевце догори повертає – чекайте потепління.

Котів українці відносили з давніх давен до близьких людині тварин. Їх вважали запорукою сімейного благополуччя і охоронцем дітей; твариною, яка приносить щастя в дім. Та в першу чергу цих пухнастиків називали покровителями дому та родини, оберегами домашнього вогнища. Пов'язували їх з духом-охоронцем оселі – домовиком, який за народними віруваннями любив перекидатися в цю милу тваринку. Тому в нас, як і в традиціях декількох інших європейських народів, існує звичай впускати у нову будівлю kota перед переселенням. Наприклад, на Поділлі до новозбудованої хати на одну ніч пускали чорних півня та курку, на другу – чорних кішку та kota. І тільки потім уже перебиралися господарі перед сходом сонця із хлібом у руках.

В численних українських легендах, байках, пісеньках, казках та переказах кіт, в основному, по-

стає твариною, що провіщає добро та оберігає людину від усілякого зла. А в українських коліскових і в дитячих забавлянках Кіт-Муркіт – це дивовижно гарне й ніжне створіння. Він «носить сон у рукаві», «скаче в червоному чобітку», «чеше хвостом лободу», воркоче – й так заколисує малюка. Щоправда, в народів світу, як і в українців, побутувало вірування про здатність відьми обертатися на кішку. Це можливо тільки 9 разів у житті. Крім того коти, особливо чорні, за деякими переказами допомагають відьмам в усіх підступах і чарах. Через це у Середньовіччі, в часи найбільшого розквіту католицької церкви, котів вважали втіленням нечисті та переслідували у багатьох країнах Європи. Та й у наші дні ще можна побачити людей, які лякаються і недружелюбно реагують на появу цих пухнастих звірят, як наслідок ще тих часів та переконань.

Та за давніми, саме українськими переконаннями, котиків, як і інших тварин та магічних створінь, потрібно швидше поважати, захищати, любити, доглядати. Кажуть, ця домашня тварина здатна знаходити місця, які допомагають боротися із втомою та хворобами. Якщо в день Яреми хвору людину посадити на місце, де найбільше любить лежати кішка, то вона одужає. Також, перед сном кішку (тільки не чорну) садили в дитячу колиску, якщо дитина погано спить. Після цього обряду солодкий сон малюкові забезпечено. А ось те місце, куди кішка не любить лягати, називали «гнилим місцем» або «згубним». Там збираються нечисті сили, тому не потрібно там ставити ні стіл, ані ліжко. Ще казали: «Хто на Ярему поруч із кішкою засне, той розум втрапить». А якщо скривдити тварину, то сім років удачі не бачити. Та й взагалі, наші прадіди були переконані, що тварини ніколи не приходять в життя людей без причини. А особливо кішки. Вони передають важливе послання, виконують особливу місію. Вірили, що коти-приблуди мають здатність відганяти смерть чи важкі недуги від господарів. Тому велось їх пригріти та нагодувати, ні в якому разі не відганяти. Не забувайте й ви цього і будьте добрими до всіх тварин!

Підготувала Ольга Сенишин

Пишаємося нашими дітьми!

**Юліана Ханціг, 7 років,
с. Поляни, Мараморощина**

**Валентина Штуляник, 8 років,
с. Поляни, Мараморощина**

**Сімона Миколайчук, 9 років,
с. Поляни, Мараморощина**

**Іляна Кучіча, 8 років,
с. Поляни, Мараморощина**